

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Філософія

Шифр та назва спеціальності

161 – Хімічні технології та інженерія

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Технології органічних речовин, харчових добавок і косметичних засобів

Кафедра

Філософії (307)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Загальна, Обов'язкова

Семестр

2

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Дишкант Тетяна Миколаївна

tetiana.dyshkant@khi.edu.ua

Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії НТУ «ХПІ».

Кандидатка філософських наук, доцентка кафедри філософії НТУ «ХПІ». Досвід роботи – 15 років. Авторка понад 60 наукових, науково-популярних та навчально-методичних праць. Провідна лекторка з дисциплін: «Філософія» (для бакалаврів українською мовою).

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](https://web.kpi.kharkov.ua/philosophy/dyshkant-tetyana-mykolayivna/)

<https://web.kpi.kharkov.ua/philosophy/dyshkant-tetyana-mykolayivna/>

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна передбачає напрацювання студентами знань про систему філософських знань, які виступають методологічними засобами для аналізу природних, технічних і гуманітарних теоретичних та практичних проблем, навичок обґрунтовувати свою світоглядну та громадську позицію та самостійно аналізувати факти, явища та процеси в системі «людина-світ»; формування у майбутніх спеціалістів високих моральних якостей та навичок поведінки, які базуються на загальнолюдських цінностях, самосвідомості і почутті відповідальності, а також ознайомлення із сутністю, закономірностями і тенденціями розвитку сучасної цивілізації.

Мета та цілі дисципліни

Формування у студентів поглиблених світоглядних та теоретичних знань з філософії, розвиток абстрактного та критичного мислення, оволодіння науково-філософським категоріальним апаратом, а також розвиток навичок аналізу та оцінювання людської діяльності та подій навколишнього світу.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - іспит.

Компетентності

K05. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

K07. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

K08. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина

K09. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Результати навчання

ПР22. Вміти враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень. Вміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ПР23. Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням процесів соціально політичної історії України, правових засад та етичних норм.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредитів ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 58 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Українська мова (професійного спрямування)», «Іноземна мова», «Правознавство», «Економічна теорія».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції з презентаціями, дискусії, практичні заняття (семінари, практикуми), виконання індивідуальної роботи (реферат, есе, участь у конференціях та спеціалізованих семінарах, робота з оригінальними роботами з філософії).

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Особливості філософського знання та проблема його виникнення. Предмет філософії, специфіка філософського знання, основні функції філософії. Структура філософського знання, співвідношення із наукою. Світогляд та його різновиди, місце філософії у світогляді.

Тема 2. Основні ідеї античної філософії. Становлення античної філософії, перші філософські ідеї.

Софістика як культурне явище та філософія. Критика Сократом ідей софістів, його уявлення про людину як моральну істоту. Сутність філософії Платона і його вчення про ідеї. Вчення Аристотеля про логіку та проблема пізнання світу. Елліністична філософія.

Тема 3. Подальший розвиток філософії за доби Середньовіччя та Відродження. Особливості

середньовічної філософії та її місце у світовій культурі. Основні ідеї апологетики та патристики.

Схоластика та її роль у подальшому становленні раціонального знання. Філософські та наукові ідеї епохи Відродження.

Тема 4. Модерна західноєвропейська та вітчизняна філософська думка. Передумови становлення Модерної філософії (політичні, економічні, культурні, релігійні, світоглядні та ін.). Емпіризм та раціоналізм – дві тенденції у філософії Нового Часу. Філософські погляди доби Просвітництва, їх значення для розвитку західноєвропейської цивілізації.

Тема 5. Основні ідеї німецької класичної філософії. Феномен критичної філософії в процесі розвитку філософської думки. І. Кант і умови можливості пізнання. Етика Канта. Г.В.Ф. Гегель і його філософська система та метод. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.

Тема 6. Трансформація знань про світ, людину та пізнання у некласичній філософії XIX–поч. XX ст. Криза раціоналістичного погляду на світобудову, зародження некласичної філософії та основні ідеї ірраціоналізму. Діалектичний матеріалізм та філософія марксизму. Поняття кризи ідеалу класичної раціональності і проблема філософських засад обґрунтування науки (позитивізм, емпіріокритицизм). Основні ідеї університетської філософської думки України XIX – поч. XX ст.

Тема 7. Сучасний західноєвропейський та вітчизняний філософський дискурс. Основні напрямки та істотні риси філософії XX – XXI ст.ст. Філософія науки (неопозитивізм, постпозитивізм). Філософія свідомості (феноменологія Е. Гуссерля). Філософія людини (філософська антропологія, екзистенціалізм). Ідеї розвитку суспільства та цивілізації. Проблема знання і мови в філософії XX ст. Ситуація «постмодерну» в сучасній культурі та філософії. Сучасна українська філософія.

Теми практичних занять

Тема 1. Специфіка філософського знання, його місце в житті людини та суспільства. Предмет філософії, характерні риси філософського знання, функції філософії. Складові філософського знання, його співвідношення із міфологією, релігією, наукою. Світогляд та його різновиди. Особистість, світогляд та філософія.

Тема 2. Антична філософія, основні ідеї та їх місце в розвитку цивілізації. Становлення античної філософії, перші філософські проблеми: походження світу, буття, розвиток, єдність та дискретність світу. Зародження логіки, ідеї софістів. Критична думка Сократа, його уявлення про людину як про моральну істоту. Вчення Платона про ідеї, зародження системного уявлення про світ. Створення Аристотелем першої системи наук, вчення про логіку та проблема пізнання світу. Проблеми етики в елліністичній філософії.

Тема 3. Філософські ідеї Середньовіччя та Відродження. Характерні риси середньовічної філософії, її місце у світовій культурі. Проблема співвідношення розуму та віри в період Середньовіччя, її значення для подальшого розвитку філософської та наукової думки. Вчення Августина про людину, душу й тіло; августинівська концепція часу. Схоластика, її специфіка та ідеї. Арабська середньовічна філософія, її вплив на культуру та науку Європи. Філософські та наукові ідеї доби Відродження. Гуманізм і проблема цілісної людської індивідуальності. Соціально-політичні ідеї Відродження, утопізм.

Тема 4. Модерна західноєвропейська та вітчизняна філософська думка. Наукова революція та перша наукова картина світу XVII ст. Емпіризм Нового часу, проблема пізнання, матеріалістичне уявлення про світ. Еволюція емпіризму. Раціоналізм Нового Часу, правила метод та метод сумніву Декарта. Матеріалізм та етика Спінози. Філософія Лейбніца; особистий вимір буття. Філософія доби Просвітництва як становлення сучасної цивілізації: концепції природних прав людини, загальної освіти, суспільно-політичного прогресу, всемогутності розуму. Особливості механістичної методології в гуманітарних та природничих науках; людина як машина. Основні риси української філософської думки. Філософська думка українського Відродження XV-XVII століть. Основні ідеї філософії Г.С. Сковороди.

Тема 5. Основні ідеї німецької класичної філософії. Особливості німецької класичної філософії. Критична філософія І. Канта, синтез емпіризму та раціоналізму. Агностицизм. Категоричний імператив як гуманістична позиція, концепція свободи Канта. Філософські погляди Фіхте та Шеллінга. Філософія Гегеля, тотожність мислення і буття. Наука логіки. Філософія природи, філософія духу. Діалектика Гегеля. Проблема людини у матеріалізмі Л. Фейєрбаха.

Тема 6. Розвиток знань про світ, людину та пізнання у некласичній філософії XIX–поч. XX ст. Криза раціоналістичного погляду на світобудову, зародження некласичної філософії. Критика західної цивілізації, її „гуманізму”, ідея волі до влади та поняття надлюдини у філософії Ф. Ніцше. Місце людини, проблема співвідношення особистості і суспільства в марксизмі. Сутність матеріалістичного трактування історичного процесу. Діалектико-матеріалістична ідея практики в теорії пізнання Маркса і Енгельса. Формування сциєнтичного напрямку у філософії. Позитивізм О. Конта. Емпіріокритицизм Е. Маха та

Р. Авенаріуса. Нове розуміння людини у психоаналітичній філософії З. Фрейда, наукове обґрунтування ірраціонального характеру індивідуального буття людини. Основні ідеї університетської філософської думки України XIX ст. Космізм В. Вернадського.

Тема 7. Філософський дискурс сучасності. Основні напрямки та істотні риси філософії XX–XXI ст.ст. Феноменологія Е. Гуссерля та проблема свідомості. Знання про людину у філософській антропології та екзистенціалізмі: відкритість світу, свобода, відповідальність, життя та смерть, сенс життя. Трансформація методології та логіки розвитку науки у неопозитивізмі та постпозитивізмі. Сутність філософії прагматизму. Релігійно-філософські концепції. Соціально-філософські концепції XX–XXI ст.ст. Пошук методології у гуманітарній сфері науки: основні ідеї герменевтики та структуралізму. Криза сучасності та ситуація «постмодерну» в сучасній культурі та філософії.

Теми лабораторних робіт

Лабораторних робіт в рамках дисципліни не передбачено.

Самостійна робота

Курс передбачає підготовку до усних відповідей на проблемні питання, самостійне вивчення питань, які не викладаються під час лекцій, – це отримує поточне оцінювання. Також передбачено виконання індивідуальної роботи як реферату; можливі інші види індивідуальної роботи – есе, участь у конференціях та спеціалізованих семінарах (із написанням тез), робота з оригінальними роботами з філософії тощо. Ці роботи є письмовими і складаються відповідно до вимог.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Філософія : підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк та ін. - Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. - Вид. 2-ге, перероб. та доп. - 440 с.
2. Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир : Житомирська політехніка, 2021. 403 с.
3. Філософія в короткому викладі : [навч. посіб.] / В. Е. Кирильчук, О. О. Решетов, З. В. Стежко, Г. П. Стежко. – 2-ге вид., доп. – Кропивницький : [Імекс-ЛТД], 2020. – 188 с.
4. Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. – Київ: КВІЦ, 2020. – 274 с.
5. Філософія: теоретичний курс: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти/за ред. Я.В. Шрамка. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2021. 264с.
6. Геращенко Т. Г. Практикум з історії філософії : навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2019. – 126 с.
7. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана. Філософія: підручник. – Львів: Місіонер, 2020. – 784 с.

Додаткова література

1. Дольська О. О., Годзь Н.Б., Городиська О.М., Дишкант Т.М., Тагліна Ю.С. Багатовимірність людини та культури у сучасних філософських ландшафтах. Монографія. Харків, 2021.
2. Освітньо-педагогічні напрями в сучасній західноєвропейській філософії: навч.-метод. посіб. / О.О. Дольська, О.А. Гончаренко, О.М. Городиська. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2023. 225 с.
3. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під редакцією В.Л. Петрушенка. Львів: «Новий Світ-2000», 2020.
4. Філософські проблеми сучасно наукового пізнання : підручник / Я. В. Тарароєв, О.О. Дольська, Т.М. Дишкант [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І. С., 2023. – 350 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%).

Екзамен: усна відповідь (2 теоретичних запитання).

Поточне оцінювання: усні відповіді з проблемних питань, тематичні тести та індивідуальне завдання (по 20%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Яків ТАРАРОЄВ

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Тетяна ФАЛАЛЄЄВА

Провідна лекторка:

Кандидатка філософських наук,
доцентка кафедри філософії

Тетяна ДИШКАНТ